

Додаток 2
до наказу № 228
від 03.04.2017р

Узагальнені підсумки атестації випускників вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів МОЗ України у 2016 році

Державною установою «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України» (далі-ДУ «ЦМК з ВМО МОЗ України») на виконання Рішення XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання якості медичної освіти», яка відбулась на базі Державного вищого навчального закладу «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» 12—13 травня 2016 року відповідно до затвердженого МОЗ України і Президентом НАМІ України Реєстру конгресів, симпозіумів, науково-практичних конференцій і пленумів, які проводяться у 2016 році, та відповідно до статті 13 пункту 2 підпункту 5 Закону України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» (далі - Закон України «Про вищу освіту») проведено аналіз звітів голів екзаменаційних комісій у 2016 році.

Атестація випускників вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів у 2016 році була проведена відповідно до наказу МОЗ України від 11.01.2016 №3 «Про затвердження Списку голів екзаменаційних комісій у 2016 році», з урахуванням: статей 6 та 13 Закону України «Про вищу освіту»; абзацу тринадцятого підпункту 8 пункту 4 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 267; пункту 5.2 розділу 5 Положення про організацію та порядок проведення державної атестації студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах III - IV рівнів акредитації за напрямом , підготовки «Медицина», затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.01.2005 № 53, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.02.2005 за №244/10524; доручення Міністерства освіти і науки України «Щодо організації атестації здобувачів вищої освіти та організації освітнього процесу» (лист від 20.01.2015 № 1/9-19); доручення МОЗ України щодо запровадження примірної форми Звіту голови державної екзаменаційної комісії (лист від 30.12.2015 №23-01-9/671) та Інструкції щодо оцінювання навчальної Діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України 14.04.2014 (надіслана для впровадження з листом МОЗ України від 15.04.2014 № 08.01-47/10395).

Узагальнені підсумки атестації випускників спеціальності «Лікувальна справа» в 2016 році, порівняно з 2011 (перший випуск студентів, які навчались за кредитно-модульною системою) та 2000 роками, представлені у таблиці 1. Найвищі показники середнього балу успішності у випускників зазначеної спеціальності у 2016 році у: Львівському національному медичному

університеті імені Данила Галицького (4,2), Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця (4,0), ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» (4,0) та ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» (4,0).

При цьому середній бал успішності у вітчизняних студентів спеціальності «Лікувальна справа» вищий за аналогічний показник у іноземних студентів у більшості ВМ(Ф)НЗ України, окрім ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» (4,0 та 4,0 відповідно). Особливо відмінними є показники у вітчизняних та іноземних студентів у: Запорізькому державному медичному університеті (3,9 та 3,4 відповідно), Одеському національному медичному університеті (3,9 та 3,4 відповідно), Харківському національному медичному університеті (3,9 та 3,4 відповідно) та ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» (3,9 та 3,5 відповідно) (таблиці 2 та 3).

Незадовільні оцінки у 2016 році отримали 32 студенти спеціальності «Лікувальна справа»: 16 – у ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», 12 – у Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця, 2 – у Одеському національному медичному університеті, 1 – у Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова, 1 – у ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» (таблиця 14).

Позитивною є тенденція до зменшення відсотка вітчизняних випускників зазначеної спеціальності у 2016 році порівняно з 2015 роком, які склали випускні іспити тільки на «задовільно», у більшості навчальних закладів (за виключенням Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Одеського національного медичного університету, ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України») та збільшення частини випускників, які склали випускні іспити тільки на «5» (наприклад, у ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова, ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця, Одеському національному медичному університеті, ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України», Харківському національному медичному університеті).

Зменшився відсоток тих, хто отримав тільки задовільні оцінки, серед іноземних студентів у Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова, ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», Запорізькому державному медичному університеті, ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького.

Середній бал успішності випускників спеціальності «Педіатрія» у 2016 році, порівняно з 2015 роком, не змінився у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (4,2 – 4,2), Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця (4,1 – 4,1), Запорізькому

державному медичному університеті (4,0 – 4,0) та Харківському національному медичному університеті (4,0 – 4,0). Високі показники середнього балу у випускників спеціальності «Педіатрія» також у Донецькому національному медичному університеті імені М. Горького (4,2), ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» (4,1) та Одеському національному медичному університеті (4,1). Випускників, які б отримали оцінку «незадовільно», не було в жодному навчальному закладі (таблиця 16).

У 2016 році випуск із спеціальності «Медико-профілактична справа» здійснювали лише два навчальних заклади, зокрема Національний медичний університет імені О.О. Богомольця та Харківський національний медичний університет. Середній бал успішності випускників даної спеціальності у 2016 році, порівняно з 2015 роком, у Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця становить 4,2 та 4,0 відповідно; у Харківському національному медичному університеті - 3,8 та 4,0 відповідно. Усі випускники цієї спеціальності атестацію склали успішно (таблиці 6, 7).

Випуск студентів спеціальності «Медична психологія» у 2016 році відбувся у ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова та Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця. При цьому спостерігається зниження середнього балу успішності порівняно з 2015 роком у ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» (3,8 та 4,6 відповідно) та Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова (3,7 та 4,2) (таблиця 17).

Динаміка середнього балу успішності випускників стоматологічних факультетів свідчить, що найвищі показники середнього балу серед випускників спеціальності «Стоматологія» у: ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» (4,1), Запорізькому державному медичному університеті (3,9), Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (3,9) та ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» (3,9) (таблиці 8, 9, 10). Найгірше склали екзамени у 2016 році випускники у: Харківському національному медичному університеті (3,4), Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова (3,5) та ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» (3,6).

При цьому у більшості випускників стоматологічних факультетів ВМНЗ України простежується відмінність у показниках середнього балу на випускних екзаменах у вітчизняних та іноземних громадян (наприклад: ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» – 3,9 у вітчизняних студентів та 3,4 у іноземних; Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова – 3,7 та 3,3 відповідно; ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» – 4,1 та 3,7 відповідно; Запорізький державний медичний університет – 4,0 та 3,7 відповідно; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця – 3,8 та 3,5 відповідно).

У Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького середній бал однаковий у вітчизняних та іноземних студентів (3,9 та 3,9 відповідно).

Зменшилась кількість вітчизняних випускників стоматологічних факультетів, які у 2016 році, порівняно з 2015 роком, склали випускні экзамени тільки на «3» у ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» (але залишається найбільшою серед ВМНЗ – 39,8%), Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова, ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», Донецькому національному медичному університеті імені М. Горького, Запорізькому державному медичному університеті, Одеському національному медичному університеті, ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», Харківському національному медичному університеті. Разом з тим у 2016 році зросла кількість випускників, які отримали незадовільні оцінки, зокрема у ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» та Харківському національному медичному університеті (таблиця 15).

Серед випускників спеціальності «Фармація» денної форми навчання найкращі успіхи продемонстровано у: Національному фармацевтичному університеті (4,0), Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (4,0), ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» (3,9) (таблиця 11). Середній бал успішності вітчизняних студентів вищий ніж у іноземних: у Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова (3,8 та 3,3 відповідно), у ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» (3,9 та 3,4 відповідно), у Запорізькому державному медичному університеті (4,0 та 3,2 відповідно), у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (4,1 та 3,8 відповідно), у Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця (3,9 та 3,6 відповідно), у Національному фармацевтичному університеті (4,2 та 3,7 відповідно), в Одеському національному медичному університеті (3,7 та 3,0 відповідно) та у ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» (3,8 та 3,6 відповідно) (таблиці 12 та 13). Незадовільні оцінки у випускників спеціальності «Фармація» були у ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» та ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» (таблиця 18).

За підсумками атестації випускників вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів, що належать до сфери управління Міністерства охорони здоров'я України (далі – ВМ(Ф)НЗ України), у 2016 році можна зробити висновок, що переважна більшість випускників медичних та стоматологічних факультетів володіє практичними навичками клінічного обстеження хворого, може правильно оцінити та інтерпретувати дані лабораторно-інструментальних методів обстеження хворих, сформулювати план лікування та профілактичні заходи, а також набула інших компетентностей, необхідних для подальшого навчання в інтернатурі та самостійної роботи.

Загальна характеристика підготовки випускників фармацевтичних факультетів свідчить про те, що переважна більшість оволоділа теоретичними знаннями та

практичними навичками з фахових дисциплін для роботи у фармацевтичних та лікувально-профілактичних закладах, а саме з питань виготовлення, аналізу, зберігання та відпуску лікарських засобів, раціонального їх застосування, внутрішньогосподарського обліку та звітності, маркетингових досліджень фармацевтичного ринку тощо.

Рівень практичної і теоретичної підготовки переважної більшості випускників спеціальності «Лабораторна діагностика» є достатнім для практичної роботи за фахом в лабораторіях усіх типів. Під час захисту магістерських робіт випускники орієнтувались в призначенні сучасних специфічних методів лабораторної діагностики, новітніх тенденціях розвитку біотехнологій.

Як свідчать надані до МОЗ України звіти голів екзаменаційних комісій, у 2016 році не виявлено системних недоліків в організації підсумкової атестації випускників, позитивно оцінено методичну, навчальну і виховну роботу з підготовки до атестації, проведену у ВМ(Ф)НЗ України випускаючими кафедрами та деканатами. Разом з тим необхідно зазначити, що не в усіх навчальних закладах у проведенні атестації випускників було задіяно спеціалістів департаментів охорони здоров'я обласних державних адміністрацій, представників науково-дослідних установ та галузевих об'єднань роботодавців, відповідно до розділу 1.3 примірної форми Звіту голови екзаменаційної комісії (наприклад, у Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця, Харківському національному медичному університеті та ін.).

Голови екзаменаційних комісій у більшості звітів наголошують на необхідності подальшого покращення матеріально-технічної бази випускаючих кафедр, доукомплектування навчально-тренінгових центрів, фантомних класів, симуляційних аптек для відпрацювання практичних навичок, забезпечення оновленими підручниками, посібниками та іншими навчально-методичними матеріалами з метою підвищення якості підготовки студентів (наприклад, звіти голів екзаменаційних комісій: на стоматологічному та фармацевтичному факультетах Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; медичному факультеті № 2 та фармацевтичному факультеті (заочна форма навчання) Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; стоматологічному факультеті Харківського національного медичного університету; на медичному факультеті № 1 за спеціальністю «Лікувальна справа» ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»; на фармацевтичному факультеті № 2 та медико-фармацевтичному факультеті за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів» Національного фармацевтичного університету; на I, II медичних та II міжнародному факультетах та фармацевтичному факультеті Запорізького державного медичного університету; III медичному та II міжнародному факультетах ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»; медичному факультеті № 1 Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова та інших).

Разом з тим є випадки, коли в розділі «Заходи, які здійснив ВМ(Ф)НЗ, з урахуванням зауважень і побажань, зроблених попередньою ЕК» (табл. 1.4)

зазначені як впроваджені в навчальний процес у 2016 році ті ж підручники і посібники, які вже були зазначені як впроваджені у 2015 та 2014 роках (наприклад, звіти голів екзаменаційних комісій на медичних факультетах у ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»).

Як уже зазначалось під час узагальнення підсумків атестації раніше (лист МОЗ України від 18.02.2016 № 08.01-47/3951 та від 24.10.2014 № 08.01-47/31092), є зауваження до переліку зазначених у звітах нормативних документів, на підставі яких проводилась атестація випускників. Зокрема, у ряді звітів містяться посилання на нормативні документи, які вже втратили чинність (наприклад, у звітах голів екзаменаційних комісій на медичному факультеті за спеціальністю «Лікувальна справа» Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; міжнародному факультеті за спеціальністю «Лікувальна справа» Одеського національного медичного університету; медичному факультеті № 4 та медико-психологічному факультеті Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; медичному факультеті № 1 за спеціальністю «Лікувальна справа» ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»; Науково-дослідному інституті післядипломної освіти Харківського національного медичного університету; ІІ медичному, ІІІ медичному та ІІ міжнародному факультетах ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» – є посилання на наказ МОН України від 02.06.1993 № 161 «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», який скасований наказом МОН України від 13.11.2014 № 1310; накази МОЗ України від 29.12.2001 № 535 та від 18.06.2002 № 221 та інші). Не у всіх звітах зазначено, чи враховано під час проведення атестації випускників Інструкцію щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу, затверджену МОЗ України від 15.04.2014 та запроваджену з листом МОЗ України від 15.04.2014 № 08.01-47/10395 (наприклад: на медичному факультеті за спеціальністю «Лікувальна справа» Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; стоматологічному факультеті Одеського національного медичного університету; медичному факультеті № 3 та факультеті підготовки лікарів для Збройних Сил України НМУ імені О.О. Богомольця та інших).

Відповідно до доручення Державної установи «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України» (лист до ректорів вищих навчальних закладів МОЗ України від 30.01.2015 № 23-01-9/40) необхідно було розробити (оновити) положення про атестацію випускників та положення про екзаменаційну комісію. Не у всіх звітах є посилання на розроблені у навчальному закладі зазначені положення (наприклад, на стоматологічному, VI факультеті підготовки іноземних студентів та інших факультетах Харківського національного медичного університету, стоматологічному факультеті Одеського національного медичного університету та інших).

Як і минулого року, у звітах голів ЕК на окремих факультетах є зауваження до формування показників у розділі 1.2 «Загальна характеристика контингенту

студентів випускного курсу» (наприклад, на III медичному факультеті та факультеті підготовки лікарів для Збройних Сил України Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; I та II медичних факультетах Харківського національного медичного університету, на медичних факультетах ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет»; медико-фармацевтичному факультеті за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів» Національного фармацевтичного університету).

При цьому привертає увагу значний відсоток відрахованих студентів (47,87% іноземних студентів на стоматологічному факультеті Харківського національного медичного університету; 57,6% іноземних студентів на медичному факультеті за спеціальністю «Лікувальна справа» та 48,4% на стоматологічному факультеті Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; 37,5% вітчизняних студентів та 40,0% іноземних студентів (денна форма навчання) на фармацевтичному факультеті Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; 44,2% на фармацевтичному факультеті (спеціальність «Фармація») Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова; 38,5% на фармацевтичному факультеті ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»).

Узагальнені рекомендації голів екзаменаційних комісій з атестації випускників ВМ(Ф)НЗ у 2016 році щодо удосконалення практичної та теоретичної підготовки випускників (медиків та фармацевтів) наступні:

- На засіданнях вчених рад ВМ(Ф)НЗ, факультетів, методичних засіданнях випускаючих та профільних кафедр проаналізувати підсумки випускних екзаменів 2016 року. Розробити план конкретних заходів щодо усунення зауважень та реалізації пропозицій, зазначених головами екзаменаційних комісій.

- Посилити профорієнтаційну роботу з метою підвищення мотиваційної спрямованості студентів щодо набуття ними майбутнього фаху.

- Продовжити роботу з інтеграції викладання професійно-орієнтованих дисциплін терапевтичного, хірургічного, педіатричного профілів, уніфікації викладання розділів медицини на до- і післядипломному етапах з використанням міжнародних стандартів та протоколів надання допомоги хворим різного профілю, що затверджені МОЗ України, забезпечувати доукомплектування навчально-тренінгових центрів, впроваджувати уніфіковані форми обліку набутих практичних навичок.

- Більше уваги приділяти забезпеченню набуття випускниками практичних навичок з формування культури професійного спілкування з пацієнтами та колегами.

- Особливу увагу приділяти забезпеченню відпрацювання студентами практичних навичок «біля ліжка хворого», організацію навчання відповідно до оновленої Наскрізної програми підготовки студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації та лікарів-інтернів для оволодіння практичними навичками та методиками, необхідними для роботи на посадах лікарів за спеціальністю «Загальна практика – сімейна

медицина», здійснювати постійний контроль за освоєнням студентами практичних навичок під час проходження виробничої практики.

- Своєчасно оновлювати методичні розробки для студентів з усіх екзаменаційних дисциплін з урахуванням комплексного підходу до обстеження хворого, логічної інтерпретації результатів інструментальних і лабораторних методів дослідження, набуття навичок з формування основного клінічного діагнозу, ускладнень та супутньої патології, оперуючи сучасною класифікацією хвороб (МКХ-10), принципами доказової медицини.

- Вжити заходів для належного забезпечення відповідних умов для викладання питань військової медицини та долікарської допомоги при надзвичайних станах.

- Продовжувати роботу з поліпшення педагогічної майстерності викладачів випускаючих кафедр; не залучати до проведення практичних занять на випускному курсі викладачів без наукового ступеня, високої лікарської кваліфікації та педагогічного досвіду.

- Удосконалювати здійснення поточного та підсумкового контролю рівня знань студентів випускного курсу шляхом проведення комп'ютерних тестувань з використанням ситуаційних завдань «Крок 2» бази Центру тестування МОЗ України для забезпечення належної підготовки студентів до ліцензійного іспиту «Крок 2. Загальна лікарська допомога» та «Крок 2. Фармація».

- Кафедрам **терапевтичного профілю** більше уваги приділяти формуванню у випускників розуміння синдромальної діагностики, патогенетичного зв'язку між симптомами, вміння виділити ведучий синдром, інтерпретувати результати лабораторно-інструментальних методів дослідження, формулювати клінічний діагноз основного та супутнього захворювань згідно з чинною МКХ. Адаптувати методичні матеріали з урахуванням уніфікованих медичних протоколів і настанов з діагностики і лікування захворювань внутрішніх органів та позицій доказової медицини, алгоритмів первинної та вторинної профілактики.

- Постійно акцентувати увагу на вивченні сучасних методів діагностики та лікування серцево-судинних захворювань, зокрема артеріальної гіпертензії, ішемічної хвороби серця, хронічної серцевої недостатності; стандартах діагностики та лікування гострого коронарного синдрому, обґрунтуванні показів до сучасних інвазивних методів лікування.

- Проводити подальшу роботу щодо забезпечення набуття випускниками навичок з надання допомоги при невідкладних станах, що найчастіше зустрічаються у лікарській практиці, зокрема практичних навичок із серцево-легеневої реанімації; невідкладної допомоги хворим з інфекційно-токсичним шоком та інших.

- Удосконалювати вивчення клінічної фармакології, особливо препаратів для надання невідкладної допомоги, питань фармакодинаміки лікарських засобів, практичних навичок щодо виписування рецептів з урахуванням міжнародної номенклатури лікарських засобів, методології збору інформації про побічні реакції лікарських засобів, а також критеріїв безпеки при використанні гіполіпідемічних препаратів.

- Кафедрам інфекційних хвороб більше уваги приділяти сучасній специфічній діагностиці інфекційних хвороб та протоколам лікування особливо небезпечних інфекцій, питанням імунoproфілактики. Зосередити увагу на вивченні студентами організаційних заходів щодо профілактики туберкульозу, поширення ВІЛ-інфекції, вірусного гепатиту С та інших найбільш поширених інфекційних захворювань.

- Забезпечити наявність у матеріалах до атестації випускників питань та змодельованих клінічних завдань з військової терапії.

- Кафедрам **хірургічного профілю** продовжувати удосконалювати вивчення правил сортування постраждалих в умовах надзвичайних ситуацій, алгоритмів дій з надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації, надання першої медичної допомоги при невідкладних станах і ситуаціях (методах тимчасової зупинки кровотечі, транспортної іммобілізації, в тому числі політравмах, множинних ушкодженнях, опіках, синдромі тривалого здавлення), застосуванні новітніх кровоспинних засобів та препаратів, що використовуються в умовах масових уражень.

- Більше уваги приділяти вивченню показань до оперативного лікування, зокрема вибору планового чи термінового оперативного втручання з урахуванням віку пацієнта, наявності супутньої патології, часу госпіталізації від початку захворювання, клінічної форми та розвитку ускладнень, інтерпретації результатів лабораторних досліджень для оцінки стану пацієнтів та подальшого визначення лікувальної тактики.

- Доповнити матеріали підготовки до практичних занять протоколами застосування методів тромбoproфілактики в доопераційному періоді та протоколами застосування антикоагулянтної та тромболітичної терапії при гострих венозних тромбозах та тромбоемболії легеневої артерії.

- Більше уваги приділяти висвітленню питань профілактики онкологічних захворювань та паліативної допомоги, хірургічної інфекції, алгоритмів консервативного та оперативного лікування хворих з ускладненнями цукрового діабету, допомоги при невідкладних станах, особливо у дітей раннього віку.

- Доповнити навчально-методичні матеріали інформацією та ілюстративними матеріалами щодо застосування інноваційних технологій в хірургії; інтерпретації інструментальних методів обстеження пацієнтів, у тому числі УЗД, КТ, МРТ при диференційній діагностиці хірургічних хвороб, ендоскопічних досліджень (ретроградна холангіопанкреатографія, хромоскопія та інші).

- Кафедрам **акушерсько-гінекологічного профілю** приділити більше уваги опануванню випускниками практичних навичок з акушерсько-гінекологічної практики, зокрема сучасних технологій ведення пологів, показів до кесарського розтину, дифдіагностики позаматкової вагітності; використання інструментальних методів.

- Адаптувати блок ситуаційних задач із діагностики і тактики надання екстреної медичної допомоги до вимог наказу МОЗ України від 13.04.2016 № 353 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при аномальних

маткових кровотечах» та наказу МОЗ України від 06.04.2016 № 319 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при генітальному ендометріозі».

- Для покращення якості оволодіння практичними навиками з надання акушерської допомоги під час пологів за межами стаціонару лікарями загальної практики – сімейної медицини згідно з наказом МОЗ України від 05.10.2011 № 646 забезпечити оновлення акушерських фантомів типу «імітатор пологів».

- Більше уваги приділяти профілактиці ускладнень у жінок з екстрагенітальними захворюваннями у післяпологовому періоді.

- Зосередити увагу на засвоєнні необхідних в роботі лікаря загальної практики – сімейної медицини навичок з ранньої діагностики та лікування передракових станів та онкологічних захворювань у жінок; методики взяття мазків на онкоцитологію та інтерпретації отриманих результатів; скринінгових обстежень, а також проблем ювенільної гінекології та підліткової контрацепції.

- Удосконалити викладання особливостей перебігу вагітності, пологів та післяпологового періоду при інфекційних захворюваннях, що найчастіше зустрічаються (ГРВІ, грип, ВІЛ), ендокринній патології у вагітних, а також ендокринного непліддя.

- Кафедрам **педіатричного профілю** продовжувати удосконалювати викладання питань догляду за дітьми, особливо раннього віку; оцінювання параметрів фізичного розвитку дітей різного віку згідно з рекомендаціями ВООЗ; раціонального вигодовування та принципів грудного вигодовування; засвоєння календаря щеплень та позапланової імунізації.

- Більше уваги приділяти забезпеченню набуття навичок з планування протиепідемічних заходів, пасивної профілактики інфекційних хвороб, інтерпретації результатів туберкулінодіагностики у дітей, складання індивідуальних планів профілактичних щеплень у разі хронічної патології, тактики ведення пацієнтів при поствакцинальних реакціях і ускладненнях.

- Постійно удосконалювати методики викладання, спрямовані на оволодіння випускниками навичок з об'єктивного обстеження здорових та хворих дітей, обґрунтування клінічного діагнозу і складання плану лікування, дозування лікарських препаратів для дітей різних вікових груп.

- Викладання питань діагностики та лікування невідкладних станів у дітей здійснювати відповідно до стандартів надання медичної допомоги та протоколів МОЗ України; забезпечити системний підхід у вивченні алгоритмів диференційної діагностики та надання невідкладної допомоги дітям неонатального періоду розвитку.

- Більше уваги приділяти забезпеченню набуття випускниками вмінь розраховувати об'єм рідини при проведенні регідратаційної терапії дітям із зневодненням; проведенні диференційної діагностики та лікування гострого стенозуючого ларинготрахеїту.

- Розширити комплекс питань з теоретичної підготовки щодо профілактики та лікування алергічних захворювань у практиці лікаря-педіатра.

- Зосередити увагу на забезпеченні вивчення санітарно-гігієнічних аспектів харчування, а також умов перебування дітей в організованих дитячих колективах.

- Кафедрам **гігієнічного профілю** адаптувати методичні матеріали до сучасних концепцій розвитку вітчизняної системи громадського здоров'я та реформи системи фінансування охорони здоров'я України.

- Постійно оновлювати навчально-методичні матеріали для забезпечення викладання основ чинного законодавства про охорону здоров'я, основних нормативних та законодавчих актів, що стосуються регламентації функціонування лікувально-профілактичних закладів, в т. ч. приватних медичних структур, правових засад діяльності та захисту медичних працівників, фінансування медичних послуг, а також проведення інфекційного контролю в умовах лікувально-профілактичного закладу.

- Зосередити увагу на питаннях оцінки стану здоров'я, в тому числі інтерпретації інтегрованих показників популяційного здоров'я.

- Вжити заходів для покращення знань студентів з гігієни праці, особливо з фізіології праці (раціональний режим праці та відпочинку).

- Зосередити увагу студентів на питаннях епідеміології неінфекційних захворювань.

- Забезпечити набуття навичок із застосовування вимог ДержСан ПНН 6.6.1.6.3.000–05 «Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур».

- Забезпечити постійне удосконалення вивчення методів гігієнічних досліджень стану навколишнього середовища та оцінки впливу його факторів на здоров'я різних груп населення; питань гігієнічного нормування хімічних реагентів у різноманітних об'єктах довкілля, санітарно-гігієнічних нормативів харчування, впливу генетично модифікованих продуктів, біологічно активних речовин на організм людини, експертизи якості продуктів дитячого харчування, предметів дитячого обігу та вжитку, обґрунтування профілактичних заходів.

- Вжити заходів для поглиблення знань випускників з оцінки ризиків впливу екологічної ситуації та техногенного навантаження в контексті реалізації Концепції розвитку системи громадського здоров'я в Україні.

- Профільним **стоматологічним кафедрам** постійно оновлювати навчально-методичні матеріали для забезпечення вивчення студентами стоматологічних факультетів питань організації стоматологічної служби в умовах реформування системи охорони здоров'я, впроваджувати в навчальний процес досягнення вітчизняних вчених, новітніх протоколів діагностики та лікування стоматологічних захворювань.

- Покращити контроль знань студентів з базових дисциплін, звернути увагу на вивчення анатомо-фізіологічних особливостей зубо-щелепної системи.

- Постійно удосконалювати форми самостійної роботи студентів з хворими, зокрема оволодіння клінічними методами обстеження стоматологічних пацієнтів, методикою проведення і оцінки пародонтальних індексів та оформлення медичної документації; надання допомоги в умовах амбулаторного прийому, у тому числі при невідкладних станах. Забезпечити

впровадження у навчальний процес викладання основ застосування комп'ютерних технологій у стоматології.

- Більше уваги приділяти забезпеченню вивчення особливостей розвитку захворювань слизової оболонки ротової порожнини у дітей залежно від вікових особливостей її структури. Акцентувати увагу студентів на профілактиці стоматологічних захворювань, особливо в дитячому віці.

- Оптимізувати інтеграцію викладання окремих розділів стоматології (наприклад, захворювань пародонта) на стоматологічних кафедрах різного профілю (терапевтичної, дитячої, ортопедичної, хірургічної стоматології).

- Акцентувати увагу студентів на вивченні питань стоматологічного матеріалознавства; особливостей застосування сучасних пломбувальних матеріалів, техніки знеболення, у тому числі особливостей проведення провідникових анестезій у дітей, методик протезування, ортопедичних методів відновлення твердих тканин зуба. Більше уваги приділяти вивченню показів до застосування апаратного остеосинтезу.

- Вжити заходів для забезпечення покращення підготовки випускників з питань диференційної діагностики патологічних процесів, які є причиною звернення за ортопедичною допомогою, обґрунтування вибору протезу, ортодонтичної реабілітації пацієнтів із зубощелепними деформаціями.

- Продовжити удосконалення викладання фармакології, у тому числі питань з фармакологічної дії медикаментів для лікування стоматологічних захворювань, обґрунтування вибору препаратів, застосування фізіотерапевтичних методів лікування.

- Посилити контроль за вивченням студентами розділів з діагностики та лікування передракових станів та злоякісних новоутворень щелепно-лицьової ділянки, специфічних запальних процесів (актиномікоз, туберкульоз, сифіліс тощо) в ротовій порожнині, алергічних захворювань.

- Постійно оновлювати методичні матеріали для забезпечення вивчення питань надання екстреної допомоги хірургічним стоматологічним хворим, в тому числі організації надання невідкладної та спеціалізованої допомоги при травматичних і вогнепальних пошкодженнях щелепно-лицьової ділянки, зупинці кровотеч у військово-польових умовах, транспортній іммобілізації, протезуванні посттравматичних і післяопераційних дефектів щелепно-лицьової ділянки, реабілітації стоматологічних хворих з травматичними ураженнями зубо-щелепної ділянки.

- Посилити контроль за практичною підготовкою випускників з питань ергономіки в стоматології.

- Вжити заходів для покращення знань студентів стосовно особистої гігієни лікаря під час обстеження стоматологічного хворого з хірургічною патологією та під час виконання маніпуляцій.

- Кафедрам **фармацевтичного профілю** постійно здійснювати моніторинг змін та доповнень у законодавчій та нормативно-правовій базі фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я України з метою оперативної корекції навчально-методичних матеріалів. Вчасно реагувати на зміни переліку зареєстрованих в Україні лікарських і косметичних засобів і відображати їх у

навчально-методичних матеріалах разом з міжнародними непатентованими назвами активних фармацевтичних (косметичних) інгредієнтів.

- Врахувати вимоги Державної фармакопеї України (2-ге видання), а також настанов СТ-Н МОЗ України 42 – 4.5: 2015 «Вимоги до виготовлення нестерильних лікарських засобів в умовах аптек» і СТ-Н МОЗ України 42 – 4.6: 2015 «Вимоги до виготовлення стерильних лікарських засобів в умовах аптек», затверджених наказом МОЗ України від 01.07.2015 № 398, та інших відповідних наказів та інструкцій під час підготовки навчально-методичних матеріалів.

- Підвищити вимоги щодо набуття студентами компетенцій з регулювання лікарських засобів, в тому числі нормативно-правових документів та імплементованих в українське законодавство настанов щодо належних практик у фармації (GMP, GDP, GPP, GLP, GCP).

- Приділити більше уваги викладанню таких розділів, як: організація фінансової діяльності аптечних закладів різних форм власності; організаційна структура фармацевтичного підприємства; здійснення документообігу з обліку господарсько-фінансових і торгово-виробничих операцій, аналіз і узагальнення обліково-звітних даних, приймання управлінських рішень на підставі бухгалтерського обліку; питання ліцензування фармацевтичної діяльності; законодавчі і етичні норми просування лікарських засобів на ринку України та інших держав, міжнародний маркетинг, логістика в роботі аптеки.

- Акцентувати увагу на визначенні ефективності фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості ліків.

- Покращити відпрацювання навичок щодо ціноутворення на лікарські засоби та порядок їх відпуску населенню відповідно до законодавчо-нормативної бази України.

- Удосконалювати форми самостійної роботи студентів, збільшувати частку наукової складової у підготовці майбутніх фахівців, а також організаційні форми співпраці з роботодавцями. Використовувати у навчальному процесі результати науково-дослідної роботи кафедри.

- Більш ефективно запроваджувати елементи дистанційного навчання, у тому числі консультації та тестування у режимі on-line, контроль знань; удосконалювати форми і методи роботи в міжсесійний період підготовки випускників на факультетах заочного навчання (самонавчання, самоконтроль, автотренінгове моделювання).

- Заохочувати студентів старших курсів до написання дипломних робіт, що сприятиме більш поглибленому, міждисциплінарному, інтегрованому дослідженню поставлених питань, залучати їх до участі у студентських наукових форумах із доповідями і публікаціями з основних положень дипломних робіт. Використовувати у навчальному процесі результати науково-дослідної роботи кафедри. Під час планування і затвердження тем магістерських робіт іноземних студентів враховувати особливості функціонування фармацевтичної галузі та фармацевтичного законодавства країни проживання випускника. Відновити практику написання дипломних проектів на замовлення фармацевтичних підприємств.

- Приділяти більше уваги сучасним лікарським формам (трансдермальні, пероральні терапевтичні системи, нанокапсули, наночастинки, ліпосоми, імпланти).
- Використовувати у навчальному процесі сучасні досягнення галузі щодо конструювання лікарських засобів («drug-design»), застосування сучасних засобів малої механізації і приладів в аптечних установах для удосконалення технології та забезпечення якості лікарських форм, а також включити в навчальний процес поняття про: біоізостерні сполуки; проліки (prodrugs); подвоєні ліки (twin drugs); бінарні структури (double drug) тощо.
- Вжити заходів для удосконалення набуття студентами практичних навичок щодо приготування лікарських форм новонародженим, немовлятам і дітям, геріатричним хворим, а також приготування лікарських засобів в аптечних умовах.
- Активізувати організаційно-методичну роботу, спрямовану на покращення знань випускників щодо: міжнародних непатентованих назв, експертизи лікарських засобів відповідно до міжнародної чи торгової назви, їх віднесення до певної фармакологічної та фармакотерапевтичної групи; фармакокінетичних особливостей дії препаратів в організмі дітей різного віку, вибору антимікробного засобу залежно від наявного збудника захворювання; проведення аналізу рецептурних прописів, виписаних лікарями, щодо сумісності та відповідності доз віковим категоріям, визначення їх раціонального застосування з урахуванням порівняльної характеристики окремих лікарських засобів.
- Вжити заходів для забезпечення набуття студентами навичок відбору, аналізу та інтерпретації даних доказової медицини, інформаційного пошуку доказової інформації про лікарські засоби, вивчення принципів збору та подання інформації про побічні реакції лікарських засобів.
- Приділяти більше уваги вивченню алгоритму дій провізора при здійсненні фармацевтичної опіки пацієнтів під час відпуску безрецептурних лікарських препаратів, а також підготовці випускників з питань проведення якісного та кількісного аналізу готових лікарських форм, у тому числі експрес-аналізу діючих речовин; особливостей зберігання та застосування залежно від хімічних властивостей лікарських речовин.
- Акцентувати увагу на покращенні підготовки випускників з питань зберігання, виготовлення, аналізу лікарських засобів в польових умовах, організації роботи аптек та наданні долікарської допомоги в умовах військових дій.
- Кафедрам **медико-психологічного профілю** впроваджувати у навчальний процес специфічні новітні освітні технології, психодіагностичні методики, елементи тренінгової роботи з психодіагностики, психологічної допомоги та психокорекції, що дасть змогу студентам реалізувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності.
- Приділяти більше уваги висвітленню питань жорстокого поводження з дітьми та відсутності батьківської опіки. Зосередити увагу на забезпеченні набуття випускниками навичок з надання невідкладної допомоги при

психомоторному збудженні, епілептичному синдромі у дітей, основ психокорекції у дитячому віці. Збільшити кількість ситуаційних задач з психодіагностики, генетичної психології та психології сім'ї.

- Особливу увагу приділяти опануванню студентами знань і навичок, необхідних для надання медико-психологічної допомоги людям, які страждають на посттравматичних стресовий розлад (поранені, демобілізовані, родичі загиблих і поранених, вимушені переселенці).

- Випускаючим та суміжним кафедрам під час підготовки кваліфікаційних магістерських робіт випускниками спеціальності «Лабораторна діагностика» вжити заходів щодо покращення засвоєння випускниками новітніх методів біохімічних досліджень; радіофлюориметричних та спектрофлюориметричних методів дослідження; мікробіологічної діагностики та вірусологічних методів досліджень тощо.

- Більше уваги приділяти вивченню питань мікробіологічної диференціальної діагностики інфекційних хвороб.

Вжити заходів щодо оснащення сучасними приладами і апаратурою кафедр, які проводять санітарно-гігієнічні дослідження різних чинників навколишнього середовища.

- Продовжити активно залучати магістрантів до самостійного виконання методик досліджень, забезпечити обов'язкове формулювання практичних рекомендацій у всіх магістерських роботах.

- Сприяти більш активній участі магістрантів у студентських науково-практичних конференціях з доповідями за результатами виконання магістерських робіт.